

Ein Rhanbarth ar Waith
Education through Regional Working

Y Pwyllgor Plant, Pobl Ifanc ac Addysg

24^{ain} Medi 2015

Cynghrai o 6 awdurdod lleol yw ERW a reolir gan gyd-bwyllgor cyfansoddiadol cyfreithiol.
Y nod yw gweithredu strategaeth a chynllun busnes rhanbarthol cytunedig a chefnogi gwelliant ysgolion.

ERW is an alliance of 6 local authorities governed by a legally constituted joint committee.
Its aim is to implement the agreed regional strategy and business plan to support school improvement.

Cyd-destun

Mae'r safonau yn dda o gymharu â rhanbarthau eraill, gyda pherfformiad ar bob dangosydd yn gwella mewn modd cynaliadwy a chyson.

Mae'r perfformiad cyffredinol yn dda am y rhesymau canlynol:

- mae perfformiad lefel ysgol cyffredinol wedi cadw ac rydym wedi adennill y safle uchaf o ran perfformiad rhanbarthol ar gyfer Lefel 2 + sef 60.2 %;
- mae presenoldeb yn parhau i wella, ac yn well na rhanbarthau eraill gyda chynnydd yn para yn yr uwchradd i 94.0% yn 2014/15; cafwyd cynnydd o 1.5 fesul disgybl yn y sector cynradd i 94.9%.

Er bod ein perfformiad yn uwch na chyfartaledd Cymru ar gyfer Lefel 2 +, yn gyffredinol, mae safonau perfformiad cyffredinol un awdurdod lleol yn parhau yn is na'r disgwyl. Mae meysydd o arfer da a rhagorol mewn nifer o ysgolion a safonau isel mewn mannau eraill. Er y cydnabyddir bod perfformiad ar Lefel 2+ yn ERW yn well nag ydyw mewn rhanbarthau eraill, mae gan bob awdurdod lleol a'r rhan fwyaf o ysgolion welliannau clir i'w gwneud cyn cyrraedd terfyn uchaf. Yn yr un modd mae dysgwyr sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn fwy tebygol o berfformio'n dda yn ERW nag mewn rhanbarthau eraill, ond cydnabuwn fod yn rhaid i ni leihau effaith tlodi ar gyrhaeddiad yn sylweddol. Hyd yn oed lle bydd ysgolion yn meincnodi'n dda a lle bydd perfformiad cyffredinol disgyblion yn dda, yn amlach na pheidio bydd perfformiad disgyblion sy'n gymwys i gael prydau ysgol am ddim yn isel. Mae amrywiad rhwng ysgolion ac o fewn ysgolion, ac mae ymyriadau wedi'u targedu'n benodol yn dangos gwelliannau penodol eleni, ac mae gwaith ychwanegol ar y gweill eisioes yn 2015-16.

	*2015	2014	2013	2012
GWE		57.1	56.0	53.2
ERW	60.2	58.0	55.6	54.8
CSC		54.1	49.4	47.8
EAS		52.2	49	46.4

(*Data heb ei wirio)

Cyflwyniad

"Cyngyrair o 6 awdurdod lleol yw ERW a reolir gan gydbwyllgor cyfansoddiadol cyfreithiol. Y nod yw gweithredu strategaeth a chynllun busnes rhanbarthol cytunedig a chefnogi gwelliant ysgolion."

Cafodd Consortiwm ERW ei ailsefydlu ar ôl rhyddhau'r Model Cenedlaethol ar gyfer Gwella Ysgolion (Llywodraeth Cymru ym mis Chwefror 2014). Mae'r Model Cenedlaethol yn amlinellu gweledigaeth Llywodraeth Cymru o ran consortia rhanbarthol ar gyfer gwella ysgolion. Mae Cabinet pob Awdurdod Lleol priodol o fewn y Rhanbarth wedi mabwysiadu'r Cytundeb Cyfreithiol sydd ar waith ar gyfer gweithredu a llywodraethu ERW.

Mae'r Consortiwm yn cynnwys chwe Awdurdod Lleol; Sir Gaerfyrddin, Ceredigion, Sir Benfro, Powys, Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot a Dinas a Sir Abertawe. Nod ERW yw darparu gwasanaeth gwella ysgolion proffesiynol cyson ac integredig i blant a phobl ifanc mewn amrywiaeth o leoliadau yn y chwe Awdurdod Lleol.

Caiff ERW ei lywodraethu gan Gyd-bwyllgor â chyfansoddiad cyfreithiol, ac mae ei aelodaeth yn cynnwys Arweinyddion y chwe Awdurdod Lleol.

Gweledigaeth ERW yw ..

“..sichrau rhwydwaith o ysgolion sy'n perfformio'n uchel yn gyson ar draws y rhanbarth gyda phob ysgol yn dda ac yn cynnig addysgu o safon uchel dan arweinyddiaeth dda, gan olygu bod yr holl ddysgwyr yn cyflawni eu llawn botensial.”

Er mwyn cyflawni'r weledigaeth hon, byddwn yn meithrin gallu ysgolion drwy gymorth, her ac ymyriadau er mwyn sichrau sefydliadau cryf sy'n hunanwella ac sy'n gwella canlyniadau i ddysgwyr yn barhaus.

Cenhadaeth ERW yw:

“meithrin gallu ysgolion drwy gymorth, her ac ymyriadau er mwyn sichrau sefydliadau cryf sy'n hunanwella ac sy'n gwella canlyniadau i ddysgwyr yn barhaus”

Bydd gwaith ERW yn sichrau **perfformiad effeithiol ym mhob ysgol** yn y rhanbarth drwy:

- **herio** perfformiad mewn ysgolion a'r canlyniadau a gyflawnir gan eu **holl** ddysgwyr **mewn modd cadarn a chyson**
- defnyddio system wahaniaethol o **gymorth proffesiynol i ysgolion** sy'n gymesur i angen ac sy'n cael ei nodi drwy fframwaith asesu a chategoreiddio y cytunir arno'n genedlaethol
- cefnogi'r broses o leoli strategaethau cenedlaethol a rhanbarthol i ddatblygu **sgiliau llythrennedd a rhifedd a digidol dysgwyr** a gwella **canlyniadau i ddysgwyr o dan anfantais**
- hwyluso a datblygu **cymorth ysgol i ysgol effeithiol** er mwyn gwella perfformiad a chanlyniadau drwy leoli ymarferwyr arweiniol profiadol a llwyddiannus
- **rheoli a lleoli cynghorwyr her hyfforddedig** ar draws y rhanbarth er mwyn herio perfformiad a chyfeirio at gymorth perthnasol a phriodol
- cychwyn **ymyriadau ffurfiol mewn ysgolion nad ydynt yn cyrraedd** y safon ofynnol
- **meithrin gallu a chryfder o fewn ysgolion er mwyn galluogi system hunanwella o fewn y rhanbarth**

Ymateb i argymhellion

- Croesawodd ERW yr adborth llafar defnyddiol iawn gan Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru yn dilyn yr adolygiad a oedd yn golygu y gallem ymateb yn gyflym ac yn systematig. Nid oedd unrhyw feysydd a oedd yn peri syndod ac roedd ein hunanwerthusiad wedi nodi pob maes datblygu.
- O ganlyniad, roedd gennym lawer o gamau gwella ar waith ac felly yn sgîl ymateb cynnar a chyflym gallem flaenoriaethu, gan gyflymu'r broses wella lle y bo angen. Yn ogystal, gallem **ddefnyddio'r adborth gan Estyn a Swyddfa Archwilio Cymru i fireinio a gwella ein gwaith.**
- **Cydnabawn hefyd fod gennym lawer o gryfderau**, megis y rhai ar gyfer cynllunio strategol, craffu ac atebolrwydd yn y tymor canolig. O ganlyniad i hyn gallem adrodd yn effeithiol o fewn strwythur llywodraethu ERW ein bod wedi mynd i'r afael ag unrhyw ddiffygion.
- Mae cyrff arolygu, archwilio ac adolygu (IAR) wedi **monitro a chyflwyno adroddiad yn systematig ar yr argymhellion** drwy ein trefniadau llywodraethu yn y tymor byr. Fodd bynnag,

erbyn hyn mae pob cam gweithredu i ymateb i argymhellion wedi eu hymgorffori yn ein trefniadau cynllunio busnes.

- **Mae ymgorffori camau gweithredu o fewn cynlluniau gwella** yn arfer gorau o fewn trefniadau cynllunio busnes a hunanwerthuso effeithiol. Rydym wedi cwmpasu pob argymhelliad pwysig yn y rhain, a lle y bo angen, wedi eu nodi yn y gofrestr risg
- Mae proses o **amlygu a throsglwyddo cynnydd** wedi arwain at ddatblygu hyder gan sicrhau gwelliannau amlwg. Mae trefniadau ERW ar gyfer llywodraethu ac atebolrwydd wedi sicrhau bod cynnydd yn amlwg ac yn cael ei nodi. Serch hynny, mae'r broses o fonitro cynnydd yn erbyn canfyddiadau'r adolygiad yn heriol oherwydd gwnaed y gwaith maes bron i flwyddyn yn ôl ac erbyn hyn rydym wedi gwneud cynnydd sylweddol mewn seilwaith ac arfer.
- **Mae adolygu effaith gwelliant ac effaith ein hymatebion i argymhellion** wedi arwain at effaith fesuradwy ar ganlyniadau i ddysgwyr. Mae gwella gwaith monitro a gwerthuso wedi arwain at well cymorth a her i ysgolion sy'n darparu gwerth am arian.

Prif argymhellion

Wrth flaenoriaethu'r gwaith, gwnaethom ganolbwyntio ar saith maes blaenoriaeth gan fod llawer o argymhellion yn cydblethu :

1. *Hunanwerthuso*

Mae hon yn agwedd anodd a sensitif ar y gwaith sy'n anodd ei chyflawni'n berffaith. Rydym yn hyderus ein bod yn adnabod ein hunain yn dda a bod yr ystod o wybodaeth a gasglwyd i lywio ein trefniadau ar gyfer hunanwerthuso yn gywir. Rydym yn hyderus bod ein cylch blynyddol wedi'i lywio'n ddigonol gan werthusiad allanol a gynhaliwyd gan gyrff arolygu, archwilio ac adolygu; a'n gwybodaeth ein hunain h.y. data perfformiad, craffu, system rheoli risg, trefniadau adrodd a monitro. Rydym yn mireinio'r wybodaeth hon yn barhaus ac ni allwn wneud datganiadau ysgubol gan fod y rhanbarth mor amrywiol ac mor fawr yn ddaearyddol. Mae'r cydbwysedd rhwng gwybodaeth weithredol a strategol yn deg. Rydym yn hyderus yn ein gallu i hunanwerthuso er mwyn sicrhau gwelliant a chael gwared ar unrhyw wastraff diangen. Ymhlith ein cryfderau mae ymateb i adborth gan ysgolion ac mae hyn wedi arwain at well canfyddiadau a gwasanaethau.

2. *Craffu ac atebolrwydd democrataidd*

Roedd adborth Swyddfa Archwilio Cymru ar ein gwaith yn galonogol iawn ac rydym wedi atgyfnerthu ein dull gweithredu ymhellach eleni. Y llynedd gwnaethom ddatgrynhoi data perfformiad i bob awdurdod lleol, ond eleni bydd pob awdurdod lleol yn cael darlun rhanbarthol llawn. Mae gennym Flaenraglen Waith ranbarthol sefydledig ar gyfer y broses graffu. Mae mesurau diogelu cadarn ar waith i sicrhau proses leol barhaus a diogel o graffu ar waith ranbarthol. Mae Blaenraglen Waith eleni yn cynnwys: data perfformiad a chategoreiddio; Cynllun Busnes ERW; Cynghorwyr Her a'u perfformiad a'u gallu

Caiiff pob argymhelliad ei goladu a'i rannu'n rhanbarthol. Mae pob cadeirydd yn cyfarfod yn rhanbarthol i rannu a chynllunio gan ddefnyddio'r arfer mwyaf effeithiol.

I gloi felly, mae ein gwaith yn ymwneud â 3 thasg allweddol: seilwaith effeithiol ar gyfer craffu ar y rhanbarth; sicrhau ansawdd gweithgarwch her a chraffu; a sicrhau bod y gwasanaeth rhanbarthol yn ymateb i adborth ar graffu ac yn cymryd camau gweithredu yn unol â hynny.

3. *Rheoli risg*

Cydnabuom fod angen datblygu'r maes hwn ac felly mae Tîm Corfforaethol Cyngor Bwrdeistref Sirol Castell-nedd Port Talbot wedi arwain ar welliannau mewn prosesau ar ran ERW. Mae coladu cofrestr risg effeithiol a pherthnasol a sicrhau ei bod yn cael ei diweddarau a'i defnyddio ar draws y chwe awdurdod lleol wedi ychwanegu gwerth at ein gwaith ac wedi ein galluogi i rannu a lliniaru risgiau drwy gymryd cyfrifoldeb ar y cyd. Mae'r broses o nodi gwelliant ariannol a gweithredol mewn ysgolion a risg gorfforaethol strategol ar gyfer ERW ac awdurdodau lleol yn gymhleth. Yn flaenorol, roedd y trefniadau adrodd i'r Cyd-bwyllgor a'r Bwrdd Gweithredol yn ddigonol, ond mae trefniadau presennol ar gyfer cynnydd yn seiliedig ar arfer gorau ar waith ac yn gwbl weithredol.

4. *Cynllunio busnes*

Mae Cynllun Busnes ERW ar waith. Mae ffocws clir ar ganlyniadau gyda thri maes blaenoriaeth ac 16 o ffrydiau gwaith. Mae adeiladu ar lwyddiant y llynedd i alinio ffrydiau gwaith a blaenoriaethau yn sicrhau cefnogaeth gan randdeiliaid am eu bod yn gallu 'dychmygu' tasgau y gallant 'feddu arnynt'. Mae chwe Phrif Swyddog Addysg y rhanbarth yn gweithio'n ofalus i gydbblethu ac alinio cynlluniau gweithredol ym mhob awdurdod lleol i ERW. Gellid disgrifio cynllun ERW fel asgwrn cefn i bob un o'r cynlluniau, gan lywio a chyfuno'r camau gweithredu angenrheidiol a'r blaenoriaethau ar draws y rhanbarth. Yr allwedd i bob cynllun partneriaeth yw cydberchenogaeth o ganlyniadau a meini prawf llwyddiant. Caiff hyn ei amlinellu yn y cynllun a'i nodi'n glir.

5. *Gwerth am arian*

Mae gan ERW ganllawiau ar waith i farnu gwerth am arian. Mae'r dyfarniadau yn seiliedig ar drosolwg o ddarbudusrwydd, effeithlonrwydd, gwerth ychwanegol, mantais gydweithrediadol ac effeithiolrwydd. Mae canllawiau, trefniadau monitro ac archwilio ar gyfer yr EIG ar waith. Mae'r berthynas rhwng swyddogion cyllid a hyd yn oed bwrsariaid ysgolion wedi bod yn allweddol i reoli proses drosglwyddo ddefnyddiol iawn i gyfuno grantiau gan Lywodraeth Cymru. Mae'r broses o ddarparu sicrwydd rhwng awdurdodau lleol o ran archwilio mewnol ac ar gyfer y Datganiad Llywodraethu Blynyddol wedi bod yn fwy effeithiol eleni gan fod y strwythurau a'r systemau yn gwbl sefydledig. Mae cyfraddau dirprwyo ERW i ysgolion yn uchel ac yn adlewyrchu blaenoriaeth y rhanbarth i gefnogi gallu a chryfder mewn ysgolion.

6. *Defnydd effeithiol o ddata a gwybodaeth*

Mae gwybodaeth am drefniadau olrhain ein hysgolion a'n disgyblion yn allweddol i lywio ein gwaith ar welliant pellach. Bydd yr agwedd hon yn llywio'r gwaith gwerth am arian ac mae'n rhan annatod o'n gwaith i adeiladu ar allu dysgu digidol i helpu strategaethau gwella ysgolion. Mae hwn yn faes cryfder i'r rhanbarth, ac mae ein gwybodaeth am ddisgyblion yn dda. Caiff hyn ei adlewyrchu yn y canlyniadau i ddysgyblion a grwpiau o ddisgyblion bregus. Rhagwelwn y byddwn yn datblygu cryfder a gallu drwy waith mwy effeithiol yn y maes hwn.

7. *Cymorth o safon i ysgolion*

Caiff ysgolion gymorth priodol drwy Ysgol Cymorth ERW ac mae hyn yn adlewyrchu'r system gategoreiddio genedlaethol yn llawn. Mae hawl gan ysgolion gael cymorth a chaiff y cymorth hwn ei froceru yn ôl angen gan 'Fwydlen Cymorth' gynhwysfawr o safon uchel.

Mae safon y cymorth i ysgolion yn dibynnu ar ein cynghorwyr. Rydym wedi datblygu gweithlu cadarn dros dro o Gynghorwyr Her. Mae traean ohonynt yn staff awdurdod lleol cyflogedig craidd, mae traean yn arweinwyr ysgol ar secondiad ac mae traean yn ymgynghorol. Mae pob un ohonynt yn bodloni neu'n mynd y tu hwnt i'r Safonau Cenedlaethol ar gyfer Cynghorwyr Her ac yn gweithio o

fewn Cod Ymddygiad ERW. Mae datblygiad parhaus a dysgu proffesiynol yn allweddol, gan fod y disgwyliaid ar gynghorwyr yn uchel. Ar hyn o bryd rydym yn targedu cynghorwyr uwchradd yn benodol gyda chyfres o ddsbarthiadau meistr, ac yn mireinio eu gwaith er mwyn lleihau biwrocratiaeth a chael effaith gadarnhaol ar allu'r ysgolion eu hunain i wella .

Ar lefel ranbarthol, mae'r gwaith tuag at ddatblygu system ysgolion hunanwella yn mynd rhagddo. Rydym yn ofalus i reoli disgwyliaid o fewn hinsawdd genedlaethol sy'n newid ac adeiladu proses o drawsnewid systemau drwy alluogi a chefnogi ysgolion i ddod yn ysgolion cadarn sy'n hunanwella. Serch hynny, rhaid i ni hefyd gefnogi ysgolion sy'n tanberfformio gan herio'n effeithiol lle y bo angen. Mae hyn yn gofyn am system lle mae hawl i gymorth o safon uchel a her yn gallu cydfodoli o fewn system hunanwella.

Cefnogi consortia ac awdurdodau lleol i oresgyn rhwystrau i welliant

Fel rhanbarth, rydyn yn aml wedi trafod gyda swyddogion Llywodraeth Cymru a'r Gweinidog Addysg a Sgiliau, yr ystod o strategaethau a gofynion cymorth sydd eu hangen i sicrhau gwelliant pellach ledled Cymru. Mae newid mewn systemau a datblygiadau cyfredol tuag at system hunanwella yn cael eu cyflymu yn ERW ac fe'u croesewir. Fodd bynnag, gall yr heriau canlynol arwain at rwystredigaethau diangen:

- **Cyfathrebu:** Me'n barhaus i gynnal natur gyfredol a defnyddioldeb dulliau cyfathrebu. Rhaid cydweithredu ar lefel genedlaethol i gyfleu negeseuon cyson a dilys.
- **Disgwyliaid:** Mae'r broses o ymateb i newid yn gadarnhaol ond gall disgwyliaid realistig a darparu adnoddau mewn modd amserol helpu ysgolion, awdurdodau lleol, a chonsortia i baratoi'n well.
- **Dibynadwyedd:** Mae dibynadwyedd barnau proffesiynol yn greiddiol er mwyn datblygu system sy'n hunan wella, a sy'n hyderus yn hyn o beth. Rhaid i farnau athrawon wrth asesu, Ymgynghorwyr Her wrth gategoreiddio ac arolygwyr Estyn fod yn gywir a chyson.
- **Strategaeth:** Mae gosod a chadw at strategaeth cyson a chlr yn genedlaethol yn arf pwysig i arwain y sector. Mae ein cynlluniau i reoli a chreu systemau effeithiol rhanbarthau yn ddibynnol ar arweiniad clir gan Lywodraeth Cymru.
- **Cynllunio ariannol effeithiol ac ariannu teg:** Croesewir newidiadau diweddar i'r Grant Gwella Ysgolion Addysg (GGA) ond mae angen deall y broses atebolrwydd. Rhaid cael dull cyson a theg o ariannu difreintiedd a chefnogi arferion gorau.
- **Mynd i'r afael â materion anodd:** Mae angen i arweinwyr deall rolau a chyfrifoldebau o fewn y system.